

Handreiking voor gemeenten

Levensloopaanpak voor mensen met onbegrepen gedrag en een hoog veiligheidsrisico

Gemeenten aan zet!

Colofon

Deze handreiking is opgesteld in opdracht van het Platform Sociaal Domein met input van een ervaringsdeskundige en diverse medewerkers van gemeenten en netwerkpartners.

Auteur

Trudi Peters-Volleberg (VNG, regioteam Zorg & Veiligheid)

Foto omslag

Pixabay, fotograaf Leroy Skalstad

Vormgeving

Chris Koning (VNG)

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Doel en leeswijzer	4
1.2	Wat is de Levenslooppaanpak en voor welke doelgroep is deze bestemd?	4
1.3	Welke samenwerkingspartners zijn er nodig in de Levenslooppaanpak?	5
2	De gemeenten en de Levenslooppaanpak	7
2.1	Waarom is de Levenslooppaanpak belangrijk voor gemeenten?	7
2.2	Wat is de rol van de gemeente in het algemeen?	7
2.3	Welke basisvoorzieningen moet de gemeente regelen?	8
2.4	Toegankelijkheid van gemeenten	9
3	Beleg één aanspreekpunt in de rol van gemeentelijk regisseur	11
3.1	De gemeentelijk regisseur	11
3.2	Rolbeschrijving van een gemeentelijk regisseur	12
3.3	Geef de gemeentelijk regisseur mandaat én handvatten om snel de voorzieningen te kunnen regelen	12
4	Tien aanbevelingen voor gemeenten	13
	Bijlage 1. Aan de slag met de basisvoorzieningen	18
1.1	Briefadres	18
1.2	Identiteitsbewijs	19
1.3	Onderdak	19
1.4	Werk en inkomen	21
1.5	Schuldhelpverlening en budgetbeheer	23
1.6	Zorg en Ondersteuning	24
1.7	Sociaal netwerk	25
	Bijlage 2 Randvoorwaarden	26
2.1	Financiering	26
2.2	Privacy en gegevensdeling	26
	Bijlage 3 Meer lezen	27

1 Inleiding

1.1 Doel en leeswijzer

Deze handreiking gaat over de 'Ketenveldnorm voor de levensloopfunctie en beveiligde intensieve zorg', beter bekend als de Levensloopaanpak. De handreiking is bedoeld als informatiebron en inspiratiedocument voor een brede groep medewerkers van gemeenten: professionals die zich bezighouden met de Levensloopaanpak, maar ook de ondersteunende diensten, managers en bijvoorbeeld contractbeheerders. Niet alle gemeenten zullen even vaak te maken krijgen met personen in de Levensloopaanpak, maar als een persoon in de aanpak is geïnccludeerd kunnen verschillende afdelingen (zoals burgerzaken, werk en inkomen, huisvesting, sociaal domein en veiligheid) te maken hebben met deze groep. Personen die worden geïnccludeerd in de Levensloopaanpak hebben een hoog risico op escalatie en onbegrepen en onacceptabel gedrag. Zij hebben bijna altijd een justitieel verleden waarbij is vastgesteld dat zij gevaarlijk gedrag richting anderen hebben laten zien, of er is bij hen een hoog risico op dit gedrag. Dit naslagwerk heeft als doel om meer bekendheid te geven aan de Levensloopaanpak en de rol van gemeenten hierin, en door inspirerende voorbeelden concrete handvatten te bieden hoe gemeenten de personen in de Levensloopaanpak goed kunnen helpen. De inhoud is ook bruikbaar voor een bredere groep kwetsbare inwoners met of zonder een veiligheidscomponent, voor wie het leveren van maatwerk noodzakelijk is.

In de handleiding leest u een korte uitleg over de Levensloopaanpak, uitleg over de rol van gemeenten in het algemeen, het advies om één gemeentelijk aanspreekpunt te organiseren, algemene aanbevelingen en concrete suggesties voor het organiseren van de basisvoorzieningen.

1.2 Wat is de Levensloopaanpak en voor welke doelgroep is deze bestemd?

Om continuïteit van zorg en aansluiting tussen forensische zorg en reguliere zorg te verbeteren is de landelijke ketenveldnorm, met daarin uitgewerkt de Levensloopaanpak, ontwikkeld. Doel is om laagdrempelig en voor langere tijd passende zorg te bieden aan mensen (18+) die agressief en/of gevaarlijk gedrag (dreigen te) vertonen richting anderen, als gevolg van een psychische aandoening en/of een (licht) verstandelijke beperking (LVB) en/of niet-aangeboren hersenletsel. Er is sprake van langdurige, terugkerende problematiek die moeilijk beheersbaar is. Er is/was sprake van een rechterlijke machtiging, zorgmachtiging of strafrechtelijke titel. Het verschil met reguliere zorg is dat de Levensloopaanpak de intentie heeft om met een verscheidenheid aan organisaties in de domeinen van ondersteuning, zorg en veiligheid langdurig en in samenhang betrokken te blijven bij geïnccludeerde personen, ook als deze hierop 'formeel' geen recht hebben.

De Levensloopaanpak is in principe ambulante, maar met de mogelijkheid om flexibel op (en af) te schalen naar beveiligde, intensieve klinische zorg. Hierbij is niet alleen passende zorg noodzakelijk, ook het overeind houden van bestaanszekerheden is een essentieel onderdeel. Het draagt bij aan de zelfregie van de cliënt. De aanpak werkt toe naar een langdurige, stabiele leefsituatie waarbij voorwaarde is dat een passende woonvorm wordt gevonden. Doordat de cliënt zijn hele leven, of zo lang als mogelijk, gemonitord wordt, krijgt hij/zij de kans om mee te doen in de samenleving, en is er minder kans op escalatie. Dit draagt bij aan een veiligere omgeving, ook voor de persoon zelf. In 2018 is de Levensloopaanpak ontwikkeld en eind 2018 zijn vier pilotregio's gestart met de implementatie van de Levensloopaanpak. Meer informatie hierover leest u in het [monitoringsrapport van Significant \(pdf, 242 kB\)](#)

Geschat wordt dat in Nederland ongeveer 1.500 personen voldoen aan de criteria van de Levensloopaanpak (www.levensloopaanpak.nl). De criteria zijn landelijk opgesteld en in de regio's verder geconcretiseerd zoals valt te lezen in een [landelijke handreiking \(pdf, 952 kB\)](#). Veel personen

zijn al bekend bij gemeenten uit aanpakken rondom de nazorg van ex-gedetineerden, een top X aanpak, een persoonsgerichte aanpak (PGA) of als personen die bekend zijn uit de hogere fases van de [Aanpak Voorkomen Escalatie \(pdf, 2 MB\)\(AVE\)](#). Maar een deel van de doelgroep is wellicht nog niet bekend omdat ze vaak zorgmijddend zijn. In juni 2023 zijn er ruim 360 cliënten geïncludeerd in de [Levensloopaanpak](#), in 26 van de 31 regio's. Het gaat hierbij om ruim 80 gemeenten¹. De Zorg- en Veiligheidshuizen hebben overzicht op het aantal geïncludeerde personen in de regio.

Een persoon wordt via het netwerk van het Zorg- en Veiligheidshuis aangemeld. Veelal gaat het om personen die al bekend zijn bij gemeenten, politie, OM, zorgorganisaties en het Zorg- en Veiligheidshuis. In een aanmeldoverleg wordt besproken of de aangedragen casus geïncludeerd wordt in de Levensloopaanpak. De (proces)coördinator of (proces)regisseur van het Zorg- en Veiligheidshuis neemt hierin vaak het voortouw. Na inclusie wordt veelal gezamenlijk met de netwerkpartners een plan van aanpak opgesteld. Dan wordt ook duidelijk wat er van gemeenten (en andere partners) wordt verwacht.

Voorbeeldcasus:

Willem is een man van 30 jaar met een behoorlijke historie in de criminaliteit. Zo kwam hij eens 52 keer in één jaar tijd in beeld bij de politie. Hij heeft psychiatrische problemen. Willem vormt op deze manier een gevaar voor de samenleving. Voor Willem is het nodig dat forensische zorg langdurig betrokken blijft, zijn hele leven als dat nodig is. Dat kan met de Levensloopaanpak en samenwerking van partners als reclassering, hulpverlening, OM, DJI en politie. Maar hoe organiseer je de zorg voor Willem met al die partners? Misschien wel zijn hele leven? Dat begint bij een andere manier van kijken: de mens centraal. Niet als overlastgever waar de wijkagent zoveel last van heeft maar als mens: wie is Willem en wat heeft hij nodig? En waarom doet Willem de dingen die hij doet? Joyce Brand (procesregisseur bij het Zorg- en Veiligheidshuis Kennemerland) vertelt hierover in een [filmpje](#).

TIP

Lees het [artikel in het blad Burgemeester \(pdf, 51 MB\)](#): Verward en Gevaarlijk: het verhaal van Martijn, editie 104, mei 2023, blz. 184.

1.3 Welke samenwerkingspartners zijn er nodig in de Levensloopaanpak?

De levensloopaanpak bestaat uit een samenwerking tussen verschillende netwerkpartners waaronder (forensische) zorgaanbieders, politie, justitie, OM, reclassering en gemeenten en wordt uitgevoerd door het zogenoemde Levensloopteam. Het Levensloopteam biedt personen die geïncludeerd zijn in de Levensloopaanpak, ondersteuning op alle leefgebieden.

Levenslooprofessionals houden zich met name bezig met het organiseren van langdurige zorg en ondersteuning op verschillende leefgebieden. Samenwerking vindt plaats tussen partners in het sociaal domein, zorgdomein en veiligheidsdomein. De eerste ring samenwerkingspartners is betrokken bij de directe uitvoering van de Levensloopaanpak zoals het Zorg- en Veiligheidshuis, GGZ, Maatschappelijke Opvang en OGGz. De tweede ring samenwerkingspartners is niet betrokken bij de directe uitvoering van de Levensloopaanpak, denk aan politie, woonbegeleiders, medewerkers van penitentiare inrichtingen, medewerkers uit klinische setting, bewindvoerders en verschillende diensten van de gemeente. Samen zorgen deze partners ervoor dat verschillende vormen van zorg op elkaar aansluiten en er een 'sluitende keten' van zorg en ondersteuning ontstaat, ongeacht de titel. Zie voor een uitgebreidere beschrijving van de inrichting bijvoorbeeld de [Inrichting ketenveld-norm/Levensloopaanpak \(pdf, 1 MB\)](#) van Fivoor (een forensisch zorgaanbieder).

In de Levensloopaanpak werken netwerkpartners op landelijk en lokaal niveau met elkaar samen. Zie voor de rollen en taken: www.levensloop.nl. De ervaringen uit de pilots met de Levensloopaanpak

¹ Landelijke taakgroep levensloopaanpak ([De netwerkpartners in de taakgroep - Levensloopaanpak](#))

hebben geleerd dat een hechte samenwerking met gemeenten essentieel is voor het doelmatig implementeren van de Levenslooppaanpak. In deze handreiking beschrijven we wat gemeenten kunnen doen om hun rol in de Levenslooppaanpak goed te vervullen.

2 De gemeenten en de Levensloopaanpak

2.1 Waarom is de Levensloopaanpak belangrijk voor gemeenten?

Gemeenten hebben een belangrijke rol in de Levensloopaanpak omdat zij een rol spelen in het (helpen) regelen van de basisvoorzieningen: zie hieronder. En de basisvoorzieningen zijn een belangrijke voorwaarde om als Levensloopcliënt een stabiel leven te hebben. Ze verkleinen de kans op escalaties en gevaarlijk gedrag. Dit heeft te maken met bestaanszekerheid, het fundament voor een menswaardig bestaan.

De VNG maakt zich hard voor [drie nieuwe beloftes van bestaanszekerheid](#):

- een inkomen dat weer genoeg is om van te leven
- een maatschappij waarin iedereen zich mee kan ontwikkelen
- een overheid die haar inwoners vertrouwt en die zelf betrouwbaar is

Het VNG-essay [Bestaanszekerheid als belofte \(pdf, 941 kB\)](#) bevat de oproep: 'We moeten inwoners zekerheden geven in een onzekere wereld. Zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen, zekerheid van werk en mee kunnen doen in de maatschappij. En ook zekerheid van een dak boven het hoofd.'

Bestaanszekerheid is belangrijk voor álle burgers, maar zeker ook voor een persoon die in de Levensloopaanpak zit en vaak in mindere mate een (steunend) sociaal netwerk heeft. Het tijdig regelen van een aantal basisvoorzieningen draagt er aan bij om deze persoon enigszins stabiel te houden/krijgen, in de wetenschap dat een aantal zaken voor hem/haar geregeld zijn. En dit draagt bij aan de rust en veiligheid voor de persoon zelf en de omgeving.

Niet alle personen uit de Levensloopaanpak doen een beroep op alle basisvoorzieningen. Wel is er veelal maatwerk nodig om deze zaken te regelen, net zoals voor andere groepen kwetsbare burgers. Qua aanpak is veel overlap met wat er bijvoorbeeld voor de groep ex-gedetineerden (die niet in de Levensloopaanpak zitten) al is ontwikkeld.

Zie hiervoor de [VNG handreiking re-integratie ex-gedetineerden \(pdf, 2,6 MB\)](#).

2.2 Wat is de rol van de gemeente in het algemeen?

De gemeente:

- maakt deel uit van het Levensloopteam (in een netwerksamenwerking): zie paragraaf 1.3
- is verantwoordelijk om 'de zelfredzaamheid en de participatie van mensen met een beperking of mensen die leven met een chronische psychische of een psychosociale kwetsbaarheid zo veel mogelijk in de eigen leefomgeving te ondersteunen' (op basis van onder andere de Wmo, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening)
- is verantwoordelijk voor Openbare Orde en Veiligheid
- biedt (zo nodig) voorzieningen zoals briefadres, legitimatiebewijs, financiën, schuldhulpverlening/budgetbeheer, opvang/huisvesting, activering/dagbesteding/re-integratie naar school of werk, en (woon)begeleiding

De gemeente is dus een belangrijke partner binnen het Levensloopteam en heeft een rol in het beheersbaar maken van de problematiek en het slagen van de aanpak. De basisvoorzieningen die door de gemeenten geregeld moeten worden zijn immers een belangrijke voorwaarde voor een stabiel leven.

TIP

Gemeenten staan voor de opgave om samen met partners ervoor te zorgen dat kwetsbare mensen minder vaak in de problemen komen. Het preventieplan [Stop het stapelen \(pdf, 2 MB\)](#) biedt gemeenten een handvat om meer stabiliteit te creëren voor kwetsbare inwoners. Dit is ook bruikbaar voor de mensen die in de Levenslooppak zitten.

Louise van Opzeeland, beleidsadviseur Zorg en Veiligheid, gemeente Groningen:
'Zelfredzaamheid en de participatie van mensen in (hun eigen) leefbare, aantrekkelijke, gezonde en veilige leefomgeving in alle levensfasen is waar gemeenten vanuit sociaal, zorg- én veiligheidsdomein aan werken. Omdat de insteek van de Levenslooppak bij voorkeur ambulante is en mensen veelal in hun eigen leefomgeving verkeren, is gemeentelijke betrokkenheid dan ook essentieel. Gemeenten hebben bijvoorbeeld een rol voor wat betreft basisbestaanszekerheden die nodig zijn om mensen een stabiel leven te kunnen laten leiden. Als gemeente ben je de belangrijke netwerkpartner binnen de Levenslooppak die is gericht op stabilisatie en herstel en het bieden van continuïteit van ondersteuning en zorg op alle levensgebieden.'

2.3 Welke basisvoorzieningen moet de gemeente regelen?

Bij het includeren van een persoon in de Levenslooppak is het uitgangspunt om zo snel mogelijk in de basisvoorzieningen te voorzien. Al vormt dat soms een grote uitdaging, denk aan het vinden van passende huisvesting. Deze basisvoorzieningen bestaan veelal uit een aantal voorzieningen/producten van gemeenten.

Primair gaat het om:

- een [briefadres](#)
- een [identiteitsbewijs](#)
- [onderdak](#)
- [werk en inkomen](#)
 - activering/dagbesteding/re-integratie naar (vrijwilligers) werk/scholing
 - inkomen
 - schuldhulpverlening/budgetbeheer
- [zorg en ondersteuning](#)
 - Wmo-zorg en -ondersteuning
 - toeleiden naar zorgverzekering
- [\(steunend\) sociaal netwerk](#)

Deze basisvoorzieningen komen overeen met de basisvoorwaarden die gemeenten (moeten) regelen vanuit het wederkerigheidsbeginsel. Deze term uit de Wet verplichte GGZ houdt in dat de overheid de plicht heeft om kwalitatief goede zorg te bieden en de hoogst haalbare mate van

maatschappelijke participatie te waarborgen in die gevallen waarin zij gelegitimeerd ingrijpt in de persoonlijke levenssfeer van personen ([tekst van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg op Rijksoverheid.nl](#)). Uit de evaluatie van de wet bleek overigens dat het voor gemeenten lastig is om aan de basisvoorwaarden te voldoen gelet op de tekorten in bijvoorbeeld de huizenmarkt ([Evaluatie wvggz en wzd deel 2, pdf, 3 MB](#)).

In [bijlage 1](#) van deze handreiking leest u hoe de gemeente kan voorzien in de basisvoorzieningen.

2.4 Toegankelijkheid van gemeenten

Binnen een gemeente hebben Levensloopcliënten veelal te maken met verschillende lokketen, wetten en regelgeving. In de praktijk blijkt dat zij zich niet op eigen kracht melden bij een gemeente of door hun (multi)problematiek niet goed bediend kunnen worden. Vaak kunnen deze mensen vanwege hun problematiek niet voldoen aan de voorwaarden die een gemeente stelt om in aanmerking te komen voor een voorziening en/of uitkering. Ook raken zij sneller verstrikt in de wirwar van processen die doorlopen moeten worden. Uit de praktijk blijkt soms dat de verschillende loketten niet of nauwelijks met elkaar samenwerken of op elkaar zijn afgestemd. Wanneer een voorziening of aanvraag bij het ene loket niet wordt toegekend of stagneert, heeft dit gevolgen voor de hulpvragen bij de andere loketten. Er ontstaat een kettingreactie waardoor de Levensloopcliënt verstrikt raakt in verschillende procedures met als gevolg dat de persoon vastloopt en geen aanspraak kan maken op bepaalde voorzieningen omdat hij/zij niet aan de gestelde voorwaarden voldoet. Ook voor de Levensloop-coördinator (meestal de forensisch zorgaanbieder) is het vaak lastig om de cliënt hierin te ondersteunen. Hierdoor is een gemeente minder goed toegankelijk voor deze doelgroep.

Cliënten hebben bijvoorbeeld de administratie niet op orde en/of geen legitimatiebewijs: dit zijn voorwaarden van gemeenten om in aanmerking te komen voor voorzieningen. Het ontbreken van deze voorwaarden heeft tot gevolg dat deze mensen niet in aanmerking komen voor de meest basale basisvoorzieningen zoals onderdak en/of een uitkering waardoor zij niet kunnen voorzien in hun primaire levensbehoefte.

Vanuit de Levensloopaanpak is er daarom behoefte aan één gemeentelijk coördinator/regisseur. Dit vanuit de gedachte 'Eén plan, één regisseur'. Op deze manier is er altijd een vast aanspreekpunt voor a) de procescoördinator van het Zorg- en Veiligheidshuis en Levensloopcoördinator, en b) de diverse gemeentelijke loketten en afdelingen.

De geïncludeerde persoon in de Levensloopaanpak is gebaat bij:

- gepaste bejegening
- maatwerk
- snelheid en flexibiliteit in processen
- afstemming tussen de verschillende loketten
- één aanspreekpunt om zaken soepel te laten lopen
- mogelijkheid tot bewijslast achteraf

Een ervaring van een gemeentelijk regisseur:

'Een jongeman werd aangemeld als een persoon met geen lontje in plaats van een kort lontje. Dit zijn de mooiste uitdagingen. Ik heb hem in het detentiecentrum bezocht om contact te maken. Hij wilde wel in gesprek en heb met hem afgesproken dat we hem nogmaals zouden komen bezoeken als hij langer binnen zou moeten blijven. Dit was voor hem helaas het geval maar voor ons een kans om te laten zien dat we afspraken trouw zijn. Na ontslag uit detentie heeft hij contact met mij gezocht en heb ik een aantal zaken waaronder voorschot en uitkering snel kunnen regelen. In contact met reclassering en GGZ-behandelaren heb ik voor elkaar gekregen dat hij toch naar een eigen woning mag terwijl er vanuit de rechtbank beschermd wonen was opgelegd. Uiteindelijk is het gelukt om hem in een huurwoning te krijgen. Hij stond gelukkig al 8 jaar ingeschreven als woningzoekende. Om in contact te blijven is hij

begeleid bij praktische zaken en het regelen van bijzondere bijstand. Via een collega heb ik een bed voor hem geregeld en dat samen met hem in elkaar gezet. Stapje voor stapje komt er meer vertrouwen bij hem in het ingezette traject. Vanuit een strafrechtelijk kader, maar merkbaar komt er nu ook motivatie bij hemzelf. Ook hier weer geldt dat presentie belangrijk is. Wees eerlijk en oprecht. Een kunstje doen werkt niet bij deze doelgroep'.

Desire van Pel, ervaringsdeskundige:

'Dit is zo belangrijk, vertrouwen en presentie. Ik voelde feilloos aan als de gemeente of hulpverlener mij niet het vertrouwen gaf of niet present aanwezig was. Dan vertelde ik ze gewoon wat ze wilde horen en dan was ik er vanaf. Maar mij hielp het niets, ik zakte steeds dieper weg'.

3 Beleg één aanspreekpunt in de rol van gemeentelijk regisseur

3.1 De gemeentelijk regisseur

Gemeenten kunnen op een aantal manieren de processen verbeteren en de drempels verlagen rondom de Levensloopaanpak. Eén gemeentelijk aanspreekpunt in de rol van gemeentelijk proces- of casusregisseur kan hier een belangrijke rol in spelen. We gebruiken hier de term gemeentelijk regisseur maar in de praktijk bestaan er verschillende benamingen voor deze rol.

In veel gemeenten zijn er al functionarissen die voor andere, soortgelijke doelgroepen werken en goed bekend zijn met de doelgroep, de gemeentelijke processen en de samenwerking in een netwerk. Denk hierbij aan: nazorgcoördinator ex-gedetineerden, PGA-experts/regisseurs, maatwerkfunctionarissen, regisseurs zorg en veiligheid etc. De rol van gemeentelijk regisseur voor de Levensloopaanpak kan dan ook hiermee gecombineerd worden. Zeker in kleinere gemeenten is er niet specifiek voor de Levensloopaanpak een aparte regisseur nodig.

TIP

Combineer de taken met al bestaande functionarissen zoals de nazorgcoördinator ex-gedetineerden, gemeentelijk procesregisseur, PGA-regisseur etc.

De gemeentelijke regisseur kent zowel de routing binnen de juiste teams in de gemeente, als de routing naar de doorbraaktafels. Hij of zij is bekend met de casuïstiek in het zorg- en veiligheidsdomein en de werkwijze van het Zorg- en Veiligheidshuis. Het is zeer wenselijk om een vorm van mandaat te organiseren waardoor de gemeentelijk regisseur snel tot beslissingen en uitvoering kan komen.

Hierbij is het belangrijk dat de gemeentelijk regisseur overzicht heeft over de gehele gemeente en goed de verbinding legt tussen het veiligheidsdomein en het sociaal domein, en de samenwerking structureel inregelt. Iemand die zorgt dat dezelfde taal wordt gesproken en dat beide domeinen elkaars werkwijzen en jargon begrijpen. Iemand bij wie signalen uit de praktijk neergelegd kunnen worden. Iemand die zowel aan tafel zit bij de relevante casusoverleggen in het Zorg- en Veiligheidshuis, als ook stimuleert dat de collega's in het sociaal domein de basisvoorzieningen snel regelen. Dit vraagt maatwerk, lef en creativiteit om buiten de kaders te denken. En dan maakt het niet uit of de rol vanuit het domein Openbare Orde en Veiligheid, het sociaal domein of de complexe casuïstiekteams wordt ingevuld.

Een paar voorbeelden:

- In sommige gemeenten (zoals Den Haag) zijn er ook andere intensieve aanpakken waarbij een andere netwerkpartner dan de forensisch zorgaanbieder de (levenslange) begeleiding verzorgt. Cliënten kunnen overgaan van de intensieve aanpak naar de Levensloopaanpak en andersom. De gemeentelijk regisseur zit aan tafel bij de relevante overleggen en kan goed meedenken welke aanpak op welk moment in de levensfase van een cliënt het meest passend is.
- In Utrecht is de PGA-regisseur ook de gemeentelijk casusregisseur voor de Levensloopcliënten.

Maarten de Booij, casusregisseur gemeente Den Haag:

'Het grote verschil tussen casusregie voor de Levenslooppaanpak en casusregie in andere dossiers is het feit dat de collega's van forensische zorg betrokken zijn. Dat is makkelijk als je iets in 'zorgland' geregeld wilt krijgen. Bijvoorbeeld in het opschalen naar een beveiligd bed. Dat is voor andere dossiers veel lastiger.'

3.2 Rolbeschrijving van een gemeentelijk regisseur

Een gemeentelijk regisseur:

- zorgt ervoor dat de juiste afdelingen en organisaties binnen de gemeentelijke organisatie worden betrokken bij het snel afhandelen van de aanvragen van de persoon in de Levenslooppaanpak
- kent zowel de routing binnen de juiste teams in de gemeente, als de routing naar de doorbraaktafels
- bewaakt de verschillende processen en aanvragen binnen de gemeente
- is het aanspreekpunt binnen en buiten zijn organisatie en schaaft (bestuurlijk) op en af wanneer dit noodzakelijk is (doorbraaktafels)
- wordt uitgenodigd voor de overleggen van het Zorg- en Veiligheidshuis en kan het aanspreekpunt van de Levensloopcliënt zijn
- heeft een aanspreekpunt in de persoon van de procesregisseur bij het Zorg- en Veiligheidshuis en de Levensloopcoördinator van de zorgorganisatie
- stemt met de netwerkpartners af over de uitvoering van het trajectplan

3.3 Geef de gemeentelijk regisseur mandaat én handvatten om snel de voorzieningen te kunnen regelen

Verstrek een mandaat aan de gemeentelijk regisseur om snel tot beslissingen en uitvoering te komen waarbij maatwerk geleverd kan worden, en zo nodig afgeweken mag worden van procedures en beleid. Er is vaak lef en creativiteit nodig om buiten de kaders te denken. Het is belangrijk dat de manager de gemeentelijk regisseur hierin steunt en achter hem/haar staat op moment dat het spannend wordt. Het ondersteunen van een Levensloopcliënt gaat met vallen en opstaan, met stappen vooruit en soms ook weer een stap achteruit. De gemeentelijk regisseur moet stevig in de schoenen staan en veel geduld en doorzettingsvermogen hebben. In deze fase is het van toegevoegde waarde om een (beroeps)ervaringswerker te betrekken (zie ook de aanbevelingen in hoofdstuk 4).

Het is belangrijk dat regisseurs van de gemeente betere handvatten krijgen om de juiste sociale voorzieningen snel georganiseerd te krijgen: door snelle toegang te krijgen tot de collega's die dit kunnen regelen. En dat ze hierbij minder afhankelijk zijn van toevallige persoonlijke contacten. De gemeentelijk regisseur moet snel kunnen opschalen tot de bestaande escalatieroutes als een casus vastloopt of er een tekort aan voorzieningen blijkt te zijn. Wanneer het binnen de individuele gemeente niet opgelost kan worden, kan het knelpunt ook ingebracht worden in de Stuurgroep van het Zorg- en Veiligheidshuis waar de gemeente (via de burgemeester en/of wethouder) in vertegenwoordigd is.

4 Tien aanbevelingen voor gemeenten

1 Kijk integraal naar de complexe doelgroep met multiproblematiek

Wanneer er sprake is van gelijke ambitie en taal om als gemeente breed, integraal naar de complexe doelgroep met multiproblematiek te kijken, kan er efficiënter regie gevoerd worden op de doelgroep. Dit zorgt er namelijk voor dat stapeling van problemen binnen het gemeentelijke systeem verminderen en de basis sneller op orde is. Dus elementen uit de Levenslooppaanpak kunnen ook toegepast worden op andere complexe groepen die niet in de Levenslooppaanpak zitten, en omgekeerd.

2 Zorg dat je zicht hebt op de potentiële aantallen te includeren cliënten

In de regio zullen afspraken gemaakt worden hoeveel mensen er geïnccludeerd kunnen worden in de aanpak (bekend bij het Zorg- en Veiligheidshuis). Over het algemeen zijn de personen die in de Levenslooppaanpak geïnccludeerd worden ook al bekend bij het samenwerkingspartners zoals politie, Zorg- en Veiligheidshuis en gemeente.

3 Merk de doelgroep aan als prioriteit en maak hierover (regionale) afspraken

Personen die worden geïnccludeerd tot de Levenslooppaanpak hebben een hoog risico op escalatie en ongewenst gedrag. Zij hebben onder andere een justitieel verleden waarbij is vastgesteld dat zij gevaarlijk gedrag richting anderen hebben laten zien of daar een hoog risico op hebben.

Er zal altijd een kans op escalatie bestaan, dit is inherent aan de problematiek en het verleden van de doelgroep. Daarom kan het helpen om deze doelgroep (bestuurlijk) te erkennen als prioriteit. Er kunnen afspraken gemaakt worden voor deze (en andere) groep(en) die prioriteit hebben. Soms kan het nodig zijn om hierover op regionale schaal afspraken te maken zoals:

- een garantie op maatschappelijke opvang of een passende opvangplek (maatwerk)
- het met voorrang verkrijgen van passende huisvesting of een woonvoorziening zoals beschermd wonen

4 Bevorder 'out of the box'-maatregelen en zorg dat er een maatwerkbudget is

De Levensloopcliënt past over het algemeen niet goed in de bestaande structuren. Vaak zijn 'out of the box'-maatregelen nodig (zoals de voorbeelden hieronder) of kunnen deze veel helpen. Het helpt veel als de medewerkers van de gemeenten kunnen beschikken over een maatwerkbudget om snel (kleine) uitgaven te kunnen doen. In [Stop het Stapelen \(pdf, 2 MB\)](#) worden voorbeelden genoemd van voorwaarden die je aan zo'n budget zou kunnen koppelen:

- Medewerkers van de toegang kunnen zonder procedures of aanvraagformulieren over het budget beschikken.
- Bepaal samen met de toegang waar het budget voor dient: ergere problemen voorkomen, behandeling mogelijk maken, stress verminderen etc.
- Evalueer na een jaar of en hoe het geld is besteed.
- Geef medewerkers het vertrouwen dat zij zelf goede keuzes kunnen maken als het gaat om besteding van het budget. Over het algemeen wordt hierbij een 4-ogenprincipe gehanteerd (een collega beslist mee of de uitgave verantwoord is).
- Sluit aan bij (casuïstiek)overleg, benoem goede voorbeelden of reik een prijs uit voor de meest bijzondere uitgave. Deze acties stimuleren het wederzijds vertrouwen en het zo gewenste 'out of the box' denken van medewerkers.

Een paar voorbeelden:

- Een cliënt die in een containerwoning woont wordt onrustig als hij te lang op een vaste plek woont. De gemeente heeft een tent gekocht (kosten: € 100,-). De cliënt gaat af en toe een paar nachtjes met de tent op een kleine camping staan. De gemeente vergoedt de campingkosten.
- De gemeente koopt een fiets of vergoedt de OV-kosten zodat de cliënt naar de afspraken met de behandelaar kan.
- De gemeente koopt een visvergunning voor een cliënt omdat dit een fijne dagbesteding is voor de cliënt.

TIP

Een manier om te kijken naar wat er wél kan is de [Doorbraakmethode](#), die ook al gebruikt wordt door sommige gemeenten.

5 Zorg dat de levensloopaanpak bekend is bij de medewerkers van de verschillende loketten

Medewerkers van de gemeentelijke loketten moeten bekend zijn met de Levensloopaanpak en de wereld van de complexe casuïstiek. De gemeentelijk regisseur kan bekendheid geven over de Levensloopaanpak (bijvoorbeeld training geven) en bijeenkomsten beleggen voor de medewerkers van de gemeentelijke loketten waaraan netwerkpartners uit de Levensloopaanpak aansluiten. Een betere bekendheid met de doelgroep van de Levensloopaanpak kan ook bijdragen aan een positieve grondhouding en betere benaderingswijze hoe om te gaan met deze mensen als ze aan het loket verschijnen. Een aanzienlijk deel van de Levensloopcliënten heeft een licht verstandelijke beperking (LVB), houd hiermee rekening in de benaderingswijze.

TIP

Organiseer eens een training voor het omgaan met cliënten met een LVB en verslavings-/psychische problematiek.

Een paar voorbeelden:

- De casusregisseur haalt zelf inschrijfformulieren op en vult dit met de cliënt in en levert het weer in bij een Wmo-consultant.
- Als iemand moeite heeft met naar een loket te komen, gaat de consultant mee op huisbezoek of spreekt de cliënt wanneer hij/zij al een afspraak bij de Levensloopaanbieder heeft.

6 Werk vanuit de grondhouding van vertrouwen en presentie

Naast snelle toegang gaat het ook, of vooral, om de mindset van de collega-ambtenaar waarmee de gemeentelijk regisseur samenwerkt om de cliënt door het gemeentelijk systeem te loodsen. De personen in de Levensloopaanpak hebben geen grote likeability, ze worden als lastig ervaren, en het is over het algemeen niet een groep om 'hard voor te lopen'. Het vraagt specifiek maatwerk, het anders durven doen dan normale procedures, niet schrikken van bepaald gedrag (met grenzen uiteraard) en meedenken vanuit hoe iets wel kan. De grondhouding zou moeten gebaseerd zijn op vertrouwen in plaats van wantrouwen, en zou moeten zijn: 'ik neem je serieus.' Als er beleid is gemaakt voor de groep Levensloopcliënten (zoals ook vaak beleid wordt gemaakt voor de nazorg van ex-gedetineerden) en als de groep bestuurlijk gezien als prioriteit is aangemerkt, maakt dit het gemakkelijker voor de medewerkers van de verschillende loketten om zich extra in te zetten voor het regelen van de voorzieningen.

Een voorbeeld hoe het in praktijk kan gaan, waarbij er vanuit verschillende perspectieven naar een casus gekeken kan worden:

- Een jongen woonde bij zijn ouders maar stond op een ander adres ingeschreven. Collega's van de gemeente gingen handhaven. Gevolg: de uitkering werd stopgezet.
- Een levensloopcliënt, waarvan bekend is dat hij coke snuift vraagt om een voorschot op de uitkering. De collega-ambtenaar wil dat niet verstrekken omdat hij er drugs van zal kopen. Waarom moet de gemeente daarvoor geld geven?

In beide gevallen kunnen er redenen zijn om de situatie te gedogen of het voorschot te verstrekken omdat de persoon daardoor stabiel wordt en minder gevaarsrisico loopt of vormt voor zichzelf, de omgeving en de maatschappij. Het alternatief is dat de persoon 'gedwongen' wordt om diefstal te plegen of bijvoorbeeld zich te prostitueren om aan geld te komen. Diegene zal hierdoor sneller onder de radar verdwijnen met alle gevolgen van dien.

Danielle van Bokhoven, manager Zorg- en Veiligheidshuis:

'Het vraagt veel social skills om met deze groep om te gaan: ploeteren, trekken, duwen, niet zo snel ontmoedigd zijn, het een uitdaging vinden om hen te helpen, zo oordeelloos mogelijk. Je mensbeeld, wereldbeeld en vaardigheden zijn hierbij belangrijk. Je moet niet schrikken van rauwe randjes. Zie je iemand als paradijsvogel of als onaardig type? Dat maakt nogal uit.'

Maarten de Booij, casusregisseur:

'Voor dit werk is een bepaalde grondhouding nodig. Dat hangt niet af van een indrukwekkend postuur. Het gaat erom dat je oprecht met mensen in gesprek gaat. Zonder oordeel. Ik doe nooit valse beloftes, en zeg nooit: 'het komt wel goed.' Ik probeer ook altijd aan te sluiten bij de persoon. Houdt iemand van sport? Dan gebruik in een voetbalmetafoor: 'Jij bent de speler en ik de trainer. Die maffetel die langs de lijn staat te schreeuwen wat je moet doen. Maar de bal ligt aan jouw voet.'
Zie: [Grondhouding als succesfactor - Levenslooppaanpak](#).

TIPS

- Leg het eerste contact persoonlijk. Stuur geen brief maar ga langs bij de persoon, waarbij eventueel een brief (in begrijpelijke taal!) achterlaat maar ook je visiekaartje met contactgegevens. Als je weet dat iemand op een bepaalde dag bijvoorbeeld op een dagbesteding is, zoek degene dan op die plek en op dat moment op. Dat vergroot de kans dat je elkaar daadwerkelijk treft.
- Een gemeentehuis is vaak kil en afstandelijk. Spreek af op een gemoedelijkere plek met een lage drempel voor de Levensloopcliënt zoals een inloophuis in de wijk. Maak eventueel een afspraak via beeldbellen mogelijk in plaats van fysieke afspraken, maar check of dit ook een mogelijkheid is voor de betrokkene (bezit van een telefoon met camera en 4G).
- Ga naast iemand staan en niet voor iemand. Gebruik eenvoudige taal, beperk je informatie en gebruik visuele ondersteuning. Leg goed uit waarom iets wel of niet kan. Benoem de gevolgen van bepaalde keuzes zodat de persoon een echte keuze kan maken. Benader iemand respectvol en rustig. Neem meer tijd dan je anders neemt. Leef je in in de persoon en sluit daarbij aan. Betrek een ervaringsdeskundige om vanuit dit perspectief te kunnen kijken.

7 Maak de Levenslooppaanpak onderdeel van de afspraken rondom de inkoop van wonen, zorg en ondersteuning

Ook rondom de inkoop van zorg en ondersteuning kan de gemeenten een aantal zaken regelen:

- Check of de aanbieders voldoende affiniteit en aanbod hebben op het forensische vlak.
- Neem in de aanbestedingsvoorwaarden op dat de aanbieder moet samenwerken met het Levensloopteam (en eventuele verdere voorwaarden qua zorg- of woonaanbod of prioriteitsregeling).

Een voorbeeld:

Gemeente Alphen aan de Rijn nam in 2021 (nog voordat de Levenslooppaanpak geïmplementeerd was) al de volgende tekst op in de aanbestedingsleidraad:
'De Levenslooppaanpak organiseert een geïntegreerd zorgaanbod voor personen van 18 jaar en ouder, die agressief en/of gevaarlijk gedrag (dreigen te) vertonen als gevolg van een psychische aandoening en/of een (licht) verstandelijke beperking en/of niet aangeboren hersenletsel. De regiehouder van de Levenslooppaanpak biedt een levensloopfunctie, bestaand uit een ambulante

team met forensische expertise, die langdurig bij de cliënt betrokken blijft en de continuïteit van zorg kan waarborgen door domeinoverstijgend te werken. Opdrachtnemer werkt waar nodig samen met de regiehouder - op dit moment Fivoor - aan het verder vormgeven en implementeren van de Levenslooppaanpak in de regio. Opdrachtnemer verplicht zich daarnaast, wanneer ondersteuning wordt geboden aan een inwoner die geïnccludeerd is of wordt in de Levenslooppaanpak, samen te werken met het levensloopteam om zo invulling te geven aan een sluitende keten.'

Veel gemeenten hebben een woonvisie, maar besteden daarin nog weinig aandacht aan wonen én zorg. De [Taskforce Wonen en Zorg](#) pleit voor het aanscherpen en verdiepen van de bestaande woonvisies tot woonzorgvisies. Voorbeelden rondom woonzorgvisies vindt u hier: [Voorbeelden | Taskforce Wonen & Zorg \(taskforcewonenzorg.nl\)](#)

8 Investeer in de relatie met het netwerk

De gemeente heeft met veel partners te maken in de Levenslooppaanpak. Denk aan het Zorg- en Veiligheidshuis, het OM, de politie, reclassering, bemoeizorgpartners, zorgaanbieders, levenslooppaanbieders, het meldpunt zorgwekkend gedrag/Wvggz etc. Naast het vastleggen van 'harde' procesafspraken met deze partners is het ook belangrijk om te investeren in de 'zachte' elementen van de samenwerking zoals elkaar leren kennen, elkaars taal leren etc.

Door de zeer complexe problematiek van de doelgroep met daarbij het risico op escalatie is het van belang dat er tussen de verschillende partners, waaronder de gemeente, korte lijnen zijn waarbij snel geschakeld kan worden. Het helpt daarbij als de partners elkaar goed kennen, 06-nummers uitgewisseld zijn, er bijvoorbeeld een Whatsapp-groep is per cliënt en een eventuele gezamenlijke veilige omgeving waarin betrokken partners kunnen mailen en documenten kunnen inzien en delen. Dit alles in een samenwerkingsrelatie op basis van vertrouwen en respect.

Het is van groot belang dat alle netwerkpartners primair het belang van de geïnccludeerde persoon vooropstellen en niet kijken vanuit de optiek van wat de eigen organisatie wettelijk minimaal moet doen. Hierdoor komt men gezamenlijk in een zo vroeg mogelijk stadium tot oplossingen met als doel het voorkomen van escalaties.

TIP

Maak goede afspraken over woonoverlast. Als de woningcorporatie signalen krijgt die zouden kunnen leiden tot een huisuitzetting, zorg dan dat de woningcorporatie eerst contact opneemt met de Levensloopbegeleider en de gemeentelijk casusregisseur.

9 Zet ervaringskennis in

De [inzet van ervaringskennis](#) is zeer waardevol, zeker ook bij het zoeken naar oplossingen die buiten de kaders liggen. Wees selectief in het betrekken van ervaringswerkers: niet iedereen die ervaring heeft en daarmee ervaringskennis heeft opgedaan is ook een ervaringsdeskundige. Pas als iemand zijn ervaring op een deskundige wijze weet in te zetten in verschillende rollen, en niet meer geconsumeerd wordt door de eigen problematiek kun je spreken van een ervaringswerker.

Ervaringsdeskundigen kunnen hun ervaringen delen of tips geven ten aanzien van het contact met de gemeenten en de geleverde/te leveren ondersteuning vanuit het perspectief van de doelgroep. Het zal meestal niet eenvoudig zijn om feedback te krijgen van Levensloopcliënten zelf, omdat zij vaak niets te maken willen hebben met de gemeente. Misschien zijn familieleden of andere mensen met ervaringskennis bereid om input te geven op beleid of mee te denken met concrete praktijkvraagstukken. Of vraag een cliënt eens hoe hij de ondersteuning van de gemeente heeft ervaren. Stap één is om hen uit te nodigen hiervoor.

Een paar voorbeelden:

Studenten van de Hanzehogeschool hebben een aantal bruikbare producten gemaakt zoals:

- een overzicht van de contactgegevens van de (organisaties van) ervaringsdeskundigen die zich willen inzetten voor personen uit de Levenslooppaanpak: [Samen staan we sterk \(onderzoeklevenslooppaanpak.nl\)](#) (pdf, 376 kB)
- een [infographic](#) (pdf, 147 kB) met succesfactoren en knelpunten voor de inzet van ervaringsdeskundigen binnen de Levenslooppaanpak

TIP

Nodig eens een ervaringswerker uit om medewerkers van de verschillende loketten bij te spijkeren over wat belangrijke punten zijn in het contact met de cliënten en de ondersteuning richting zorg.

10 Check of bestaande afspraken toereikend zijn of dat er iets extra's nodig is

Zijn de afspraken die er binnen de gemeenten bestaan voor kwetsbare burgers toereikend voor de personen uit de Levenslooppaanpak of er is er iets extra's nodig?

TIP

Richt je gemeentelijke processen in voor 80-90% van de cliënten. Zorg dat er maatwerk mogelijk is voor die overige 10-20%.

Bijlage 1. Aan de slag met de basisvoorzieningen

Er zijn een aantal basisvoorzieningen waar de gemeente een rol in heeft:

1.1 Briefadres

Bij de doelgroep komt het geregeld voor dat mensen geen inschrijfadres hebben en daardoor niet geregistreerd staan in de Basis Registratie Personen (BRP). Zij zwerven van adres naar adres en kunnen zich vaak, vanwege hun problematiek, niet inschrijven op een adres. Met ingang van 1 januari 2022 is de Wet basisregistratie personen gewijzigd. Gemeenten zijn sinds dat moment verplicht om alle mensen die rechtmatig in de gemeente verblijven en geen woonadres hebben in te schrijven in de BRP op een briefadres. Een briefadres is vaak een eerste noodzakelijke stap in de richting van een stabiel leven/naar herstel.

Uit pilots met de Levensloopaanpak blijkt dat gemeenten terughoudend zijn in het verstrekken van briefadressen bij personen waarbij de woon-/leefsituatie onduidelijk is waardoor men niet kan vaststellen of de persoon wel in de gemeente verblijft. Ook kan zich de situatie voordoen waarbij iemand niet beschikt over een geldig legitimatiebewijs waardoor en geen briefadres verstrekt kan worden (zie onder Identiteitsbewijs). Hierdoor kan het weken duren voordat aan iemand daadwerkelijk een briefadres wordt verstrekt.

Meer informatie:

- [Basisregistratie Personen \(BRP\) | Rijksdienst voor Identiteitsgegevens \(rvig.nl\)](#)
- [Handreiking briefadressen en het voorkomen van dakloosheid \(divosa.nl\)](#)
- [Brief rijk aan gemeenten over verplichte inschrijving op briefadres](#)

Wat zou je als gemeenten idealiter willen bieden?

Een briefadres binnen 1-2 werkdagen tot maximaal een week.

In de praktijk gaat het soms anders, zoals blijkt uit onderstaande casus. U leest ook wat de regels in praktijk zijn:

Voorbeeldcasus uitgewerkt:

Een cliënt is vanuit gemeente A (eigen woning en uitkering) via een PPC in gemeente B naar een kliniek in gemeente C gegaan. Tot op dat moment wordt hij steeds ingeschreven op de plek waar hij verblijft. Vervolgens gaat hij naar een nieuwe kliniek in gemeente D alwaar hij niet wordt ingeschreven omdat hier cliënten tijdelijk opgenomen worden.

Er zijn een aantal wettelijke bepalingen en regelingen op grond waarvan iemand op een briefadres moet worden geregistreerd (zie wet BRP, regeling BRP en besluit BRP) Artikel 2.23: als een woonadres ontbreekt. Een andere reden voor een briefadres is als gevolg moet worden gegeven aan de aangifte van een persoon die woont in een instelling waarbij de registratie van het adres een onevenredige inbreuk op de persoonlijke levenssfeer zou kunnen veroorzaken. Bijvoorbeeld een verpleeghuis, psychiatrische inrichting en een blijf-van-mijn-lijfhuis. Artikel 2:40 wet BRP en artikel 17 tot en met 19 Regeling BRP. Het is aan de gemeente om te toetsen of de aanvrager voldoet aan de wettelijke voorwaarden.

De cliënt moet zich echter uitschrijven in gemeente C; hij krijgt anders boetes maar kan zich hier niet uitschrijven omdat hij nergens anders ingeschreven kan worden.

De gemeente is vrij om bestuurlijke boetes op te leggen. Voor meer informatie zie wet BRP

artikel 4.17. Het is een bevoegdheid; zie artikel 2.40 wet BRP. En artikel 5:46 van de algemene wet bestuursrecht. Hierin wordt uitgelegd hoe te handelen.

De kliniek in gemeente D verzoekt gemeente A om hem in te schrijven maar deze gemeente kan dit niet doen omdat de cliënt hier al langere tijd is uitgeschreven en er niet direct zicht is op terugkeer.

Gemeente D had niet zonder meer mogen verwijzen naar gemeente A. Gemeente D had de aanvraag voor een briefadres moeten beoordelen. Bij afwijzing kan de burger in bewaar tegen het besluit.

Aangezien betrokkene eerst naar weer een andere kliniek in gemeente E gaat is hen gevraagd om betrokkene alvast in te schrijven. Uiteindelijk, na veel telefoontjes onderling, is dit geregeld.

TIP

Het landelijk Maatwerkloket kan met gemeenten meedenken om een doorbraak te realiseren bij een vastgelopen casus. Zie het [Programma Maatwerk Multiprobleemhuishoudens](#).

1.2 Identiteitsbewijs

Alle burgers zijn wettelijk verplicht om een geldig identiteitsbewijs (ID-bewijs) te hebben. Als zij daar niet over beschikken moeten zij dit (al dan niet met hulp) aanvragen bij de gemeente van inschrijving in de Basis Registratie Personen (BRP). Een ID-bewijs is noodzakelijk om voorzieningen aan te vragen bij een gemeente. Zonder legitimatiebewijs is het niet mogelijk een briefadres of uitkering aan te vragen, een zorgverzekering te regelen of een huurcontract te tekenen. Het is daarom van groot belang dat personen uit de Levensloopaanpak een geldig legitimatiebewijs hebben. Dit lijkt eenvoudig maar dit kan een opgave zijn met verstreckende consequenties.

Het uitgangspunt is dat de burger zelf de kosten draagt van een nieuw ID-bewijs. Meestal heeft de Levensloopcliënt echter geen geld op het moment dat een ID-kaart wordt aangevraagd. Ook kan er in steeds minder gemeenten contant worden betaald, en de persoon in de Levensloopaanpak zal vaak geen (actieve) bankrekening en/of bankpas meer hebben. Gemeenten worden geadviseerd om zo nodig één van de volgende oplossingen mogelijk te maken zodat de aanvraag van overige voorzieningen (bijstand etc.) ook in gang kan worden gezet: 1) gratis voor deze doelgroep (vergoeding bijvoorbeeld vanuit de [POK middelen](#)) of tegen een wederdienst (bijvoorbeeld helpen in de groenvoorziening) zodat de geïnccludeerde persoon ervaart dat hij/zij er zelf ook een bijdrage moet leveren of 2) een voorschot vanuit de bijstand. Denk hierbij ook aan de kosten voor het maken van professionele pasfoto's.

Wat zou je als gemeenten idealiter willen bieden?

Een ID-bewijs binnen 1-2 werkdagen tot maximaal een week.

En indien nodig: gratis of tegen wederdienst of financieren uit een voorschot vanuit de bijstand.

TIP

Vaak versturen gemeenten een brief als een ID-bewijs opgehaald kan worden. Maar de cliënt heeft niet altijd een adres waar hij/zij daadwerkelijk verblijft, en cliënten raken zo'n brief kwijt of vergeten dat. Informeer de gemeentelijk regisseur dat het ID-bewijs gereed is.

1.3 Onderdak

Gemeenten hebben een belangrijke taak in het voorkomen en terugdringen van dakloosheid. Ieder mens heeft recht op een veilige en betaalbare plek om te wonen. Een betaalbaar en veilig 'thuis' is een basisbehoefte. Een basisbehoefte waar voor een toenemend aantal mensen op dit moment niet in wordt voorzien. Nederland wil, net als 27 andere EU-landen uitspreken in de verklaring van Lissabon, ervoor zorgen dat in 2030 niemand meer dakloos is. Daarvoor is een ambitieus [Nationaal](#)

[Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis](#) gepresenteerd. Om de veiligheid van de samenleving te kunnen garanderen is een passende woonvorm voor mensen uit de Levensloopaanpak nodig. Daar ligt (ook) een belangrijke rol voor gemeenten. Tegelijkertijd is dit vaak de grootste uitdaging. Het organiseren van passende opvang of huisvesting wordt bemoeilijkt door de problematiek die deze doelgroep kenmerkt, naast de huidige krapte op de woningmarkt. De levensloopcliënt past vaak niet in een reguliere woonvoorziening. Er wordt gezocht naar een woonvorm die past bij wat iemand nodig heeft voor stabilisatie of herstel: (beveiligd) beschermd wonen, 'skaeve huse', 'housing first', individuele woonvorm met begeleiding etc.

Als (passende) opvang of huisvesting ontbreekt, zal de persoon op straat moeten zwerven waarbij instanties minder controle hebben, het risico op escalatie toeneemt en de veiligheid in de buurt afneemt. Het is daarom van groot belang om voor deze doelgroep passende opvang te organiseren die, zoveel als mogelijk, past bij iemands problematiek.

Wanneer personen geïnccludeerd zijn in de Levensloopaanpak, is er in de meeste gevallen sprake van verminderde zelfredzaamheid waardoor zij een beroep kunnen doen op de Maatschappelijke Opvang. Die is vaak in de centrumgemeente gevestigd. Daarnaast blijkt uit de praktijk dat deze personen soms niet naar de Maatschappelijke Opvang in de centrumgemeente willen. Zij hebben een voorkeur om in de gemeente waar zij dakloos zijn te verblijven. Gevolg is dat zij niet aankomen bij de Maatschappelijke Opvang en blijven zwerven in de gemeente waar zij op dat moment verblijven. Het huidige beleid is dat gemeenten niets voor deze persoon kunnen betekenen omdat de voorzieningen voor daklozen geregeld worden door de centrumgemeente.

Een voorbeeld:

Als iemand onverhoopt voor enige tijd in detentie of een kliniek terecht komt dan spant een gemeente zich in om de woning van de betrokkene zo lang mogelijk beschikbaar te houden zodat continuïteit geborgd is. Netwerkpartners overleggen hierover op regionaal niveau. Zorg bijvoorbeeld voor tijdelijke opvang van huisdieren als iemand voor opname naar de kliniek moet of in detentie moet. En betaal eventueel de nutskosten van de woning.

In gevallen waarbij iemand geen gebruik kan of wil maken van de Maatschappelijke Opvang, is de wens om maatwerk te leveren en de omstandigheden zo optimaal mogelijk te maken. Denk hierbij aan het organiseren van een (creatieve) slaapplek, een maaltijdvoorziening of voorzien in faciliteiten voor persoonlijke verzorging. Het vraagt een groot verantwoordelijkheidsgevoel en inspanningsverplichting van de samenwerkende partners in de Levensloopaanpak om hier passende oplossingen in te creëren.

TIPS

- [Handreikingen en tips voor de aanpak dakloosheid](#) verzameld door de VNG
- Studenten van de Hanzehogeschool hebben de (on)mogelijkheden rondom het huisvesten van deelnemers uit de levensloop in de sociaal-maatschappelijke sector in kaart gebracht: [Producten | Onderzoek Levensloopaanpak Noord-Nederland](#)

Om dit te bereiken is er, naast een samenwerking met de Maatschappelijke Opvang/brede centrale toegang, ook bestuurlijk draagvlak nodig. Daarbij is het van belang dat personen uit Levensloopaanpak als urgent worden gezien. En verzoekt het Levensloopteam om een uiterste inspanning van gemeenten op opvang of draagvlak om passende opvang te organiseren wanneer dit nodig is.

Personen met psychische en/of psychosociale problemen die tijdelijk niet zelfstandig kunnen wonen, kunnen gebruik maken van beschermd wonen: een woonvorm met 24 uren-begeleiding. Vanuit de Levensloopaanpak zullen een aantal personen afhankelijk zijn van deze woonvorm. Het blijkt echter dat personen uit de Levensloopaanpak vaak meervoudige problematiek hebben, waaronder verslaving. Dit is vaak een contra-indicatie voor deze woonvorm waardoor zij niet geplaatst kunnen worden terwijl men hierbij wel gebaat zou zijn. In sommige regio's blijken deze personen niet of niet goed te plaatsen.

In veel gemeenten bestaan regelingen die zijn ontwikkeld om kwetsbare personen die uit een instelling stromen, te laten uitstromen en een woning aan te bieden met begeleiding, in een zogenaamde contingentregeling². De begeleiding is gekoppeld aan het huurcontract waardoor dit een verplichting is. Wanneer na 2 jaar blijkt dat iemand voldoende vaardigheden heeft om zelfstandig te wonen, krijgt de persoon een huurcontract voor onbepaalde tijd aangeboden. Zoek hierin de samenwerking met gemeenten in de regio: het huisvesten in een andere gemeente dan de opvang kan ook zorgen voor een frisse nieuwe start voor de cliënt en minder kans op terugval.

TIP

Neem personen uit de Levensloopaanpak expliciet op in deze contingentregelingen voor bijzondere doelgroepen.

Wat zou je als gemeenten idealiter willen bieden?

Meteen opvang zodra dit nodig is en passende huisvesting zodra betrokkene daar geschikt voor is. Niet afhankelijk moeten zijn van reguliere wachtlijsten en wachttijden. Voorrang bij toewijzing MO/BW/woonvoorziening, adequaat en flexibel aanbod, contingentregelingen, woningbehoud bij opname of detentie.

Hieronder inspirerende voorbeelden van hoe dit zou kunnen.

Een paar voorbeelden:

- In Noord Holland Noord maakte men een [regionale inventarisatie \(pdf, 1,4 MB\)](#) van bestaande en gewenste woon- en opvangvoorzieningen voor verwarde personen met een veiligheidsrisico.
- En in een praktische [factsheet \(pdf, 845 kB\)](#) staan de woonvormen verder uitgewerkt.
- De gemeente Utrecht heeft er recent voor gekozen om het aantal plekken waar prikkelarme opvang mogelijk is uit te breiden. De criteria voor deze opvang komen overeen met die van de Levensloopaanpak. Daarom worden deze twee ontwikkelingen aan elkaar verbonden.
- In Zeeland heeft men tiny houses voor en door cliënten ontwikkeld. [Tiny Houses voor cliënten, door cliënten - Levensloopaanpak](#)
- Studenten van de Hanzehogeschool hebben de woonvoorzieningen in Noord Nederland die geschikt zijn voor cliënten van de Levensloopaanpak in één overzicht gezet: [Overzicht van woonvoorzieningen voor de Levensloopaanpak in Drenthe](#)

1.4 Werk en inkomen

Activering naar dagbesteding, werk of school

Gemeenten hebben de taak om mensen te begeleiden naar een activering, een dagbesteding, of toe te leiden naar scholing of (vrijwilligers) werk. Ook hier zal maatwerk nodig zijn om een passend aanbod te bieden.

Gemeenten beschikken over middelen die ingezet kunnen worden voor de arbeidstoeleiding in het kader van de Participatiewet. Gemeenten kunnen deze middelen inzetten voor de personen in de Levensloopaanpak. Daarmee kan een beroep op de bijstand worden vermeden, waarmee gemeenten besparen op hun uitkeringslasten. Meer informatie: [Participatiewet: informatie voor gemeenten Rijksoverheid.nl](#)

Wat zou je als gemeenten idealiter willen bieden?

Adequaat aanbod van voorzieningen en binnen 2 werkweken beschikking kunnen geven.

² Een contingentregeling is een overeenkomst met drie partijen die zich verplichten tot het slagen van de woonperiode van de huurder: de huurder zelf, de woningcorporatie en de zorgorganisatie.

TIPS

- Zorg voor een korte lijn met de Wmo-voorzieningen voor het verkrijgen van de benodigde indicatie om een en ander op te starten. Geen lange wachttijden voordat er een intake plaatsvindt en dan nog een wachtlijst om te kunnen beginnen. Wijk af van de procedure dat bijvoorbeeld een keukentafelgesprek nodig is om een beschikking af te geven op een Wmo-indicatie voor dagbesteding. Als de gemeentelijk casusregisseur uit het levensloopteam contact heeft met de cliënt en zo iemand eindelijk zo ver heeft dat hij dagbesteding wil, of het wellicht ook al zelf uitgezocht heeft, voorkom dan dat iemand nog een keer zijn verhaal moet doen tegen een Wmo-consulent voordat de beschikking afgegeven kan worden.
- Wanneer je vanuit de Participatiewet trajecten inkoop voor de re-integratie na detentie en/of toeleiding naar werk, selecteer dan aanbieders die ervaring hebben met de doelgroep met verslavingszorg en/of psychische problemen.

Inkomen

De Participatiewet geeft gemeenten de verantwoordelijkheid om financiële bijstand te verlenen aan mensen die onvoldoende middelen hebben voor de noodzakelijke kosten van bestaan. Voor personen met een inkomen op of net boven bijstandsniveau, is er voor kosten die niet kunnen worden voldaan uit het inkomen en/of vermogen bijzondere bijstand mogelijk. Dit is vastgelegd in artikel 35 lid 1 Participatiewet.

Om invulling te geven aan dit artikel, zijn er veelal beleidsregels vastgesteld. In deze beleidsregels staat opgenomen welke kosten er wel of niet voor vergoeding vanuit de bijzondere bijstand in aanmerking komen en welke voorwaarden er gelden. In de praktijk blijkt dat de ene gemeente ruimhartiger is met het verstrekken van bijzondere bijstand dan de andere. Dit is beleidsvrijheid en heeft mede te maken met politieke keuzes.

Een bijstandsuitkering zal vaak de enige inkomstenbron zijn van Levensloopcliënten. De reguliere processtappen om een uitkering te starten passen niet goed bij deze doelgroep. Het is daarom wenselijk om de bijzondere positie van de Levensloopteam (regionaal) op te nemen in de beleidsregels bijzondere bijstand. Daarbij zou de noodzaak om bijzondere bijstand te verstrekken, kunnen worden afgeleid uit het feit dat een persoon is geïncorporeerd in de Levensloopteam. Eventueel kan dit worden bekrachtigd door in het beleid op te nemen dat dergelijke vergoedingen enkel kunnen worden verstrekt als daar vanuit het Levensloopteam een indicatie voor is.

Mensen met complexe problemen vragen vanuit dienstverlening soms om creatieve oplossingen, zoals het verstrekken van bijzondere bijstand tijdens detentie³, of het verlengen van de opschorttermijn bij uitkeringen⁴. Het is steeds afhankelijk van individuele omstandigheden, mogelijkheden en middelen wat er mogelijk is. Hiervoor is geen nieuw beleid nodig of nieuwe regels: dit is maatwerk.

Wat zou je als gemeenten idealiter willen bieden?

Levensloopteam opnemen in (regionale) beleidsregels bijzondere bijstand. Voorschot binnen een week. Check op rechtmatigheid later.

Inspirerende voorbeelden van hoe dit zou kunnen:

Een paar voorbeelden:

- De gemeente Velsen streeft ernaar dat de Levensloopcliënt binnen twee weken een besluit ontvangt op zijn aanvraag of verzoek rondom een dak boven het hoofd, inkomen en dagbesteding. Het idee is om eerst te voorzien in de behoefte van de aanvrager en achteraf het recht vast te stellen. Daarbij neemt een gemeente een klein (financieel) risico. Achteraf kan

3 Normaliter wordt een uitkering vanuit de Participatiewet bij een detentie tot 30 dagen opgeschort, en na deze termijn stopgezet. Als een uitkering wordt stopgezet dient het aanvraagproces na detentie geheel opnieuw doorlopen te worden.

4 Adolescenten tot 27 jaar zijn verplicht vier weken na aanmelding voor een uitkering op zoek te gaan naar werk of een opleiding voordat zij een uitkering krijgen

blijken dat een voorziening onterecht is verstrekt of dat er bijvoorbeeld te veel of te weinig uitkering is verstrekt. Dit wordt dan achteraf gecorrigeerd.

Zie: [Levensloopcliënt binnen 2 weken geholpen - Levenslooppaanpak](#)

- In Noord Holland ontvingen 14 cliënten met een hoog veiligheidsrisico, die in behandeling waren bij een forensisch- ACT team, gedurende drie jaar een verhoogd maandkomen tot in totaal € 1.350,- netto (ongeveer € 60,- per week via bijzondere bijstand). ‘Tijdens de pilot nam het delictrisico van de deelnemers gemiddeld met bijna een kwart af. Drie factoren zorgden voor deze afname: het kunnen voorzien in basale behoeften, het gevoel iets te verliezen te hebben en de toegenomen mentale ruimte om rationele beslissingen te nemen. Dit leidde tot een vermindering van agressie en prikkelbaarheid. Afname van delictgedrag en maatschappelijke overlast resulteert in een fijnere, veiligere gemeentelijke leefomgeving en een verlaging van maatschappelijke kosten.’

Zie: [Onderzoek naar effecten verhoogd inkomen afgerond \(ggz-nhn.nl\)](#)

- Laat de bijstand doorlopen wanneer iemand kortdurend wordt opgenomen in een kliniek of kortdurend in detentie moet.

1.5 Schuldhulpverlening en budgetbeheer

Gemeente hebben de verantwoordelijkheid voor het organiseren van schuldhulpverlening. Bepaald wordt of iemand financieel zelfredzaam is en welke hulp nodig is om zelfstandig procedurele en administratieve handelingen te verrichten. Dit is voor de schuldhulpverleners van belang voor de bepaling van het in te zetten traject. Eventuele lopende schuldsaneringstrajecten worden zo veel mogelijk voortgezet.

Hoewel veel personen uit de Levenslooppaanpak schulden hebben, maakt in de praktijk bijna niemand gebruik van schuldhulpverlening. Dit komt vooral doordat voor het effectief aanpakken van schulden eerst de andere basisvoorzieningen (legitimatiebewijs, onderdak, inkomen) op orde moeten zijn. Daarnaast zijn veel schulden bij het CJIB niet saneerbaar, wat betekent dat zij moeten worden afgelost voordat een schuldentraject in gang kan worden gezet.

Desire van Pel, ervaringsdeskundige:

‘Toen ik eindelijk na drie maanden wachten het eerste gesprek had met schuldhulpverlening vroeg de alleraardigste dame hoeveel schuldeisers er waren, de bedragen en wanneer deze schulden ontstaan waren....wist ik veel. Ik had een grote big shopper met allemaal ongeopende brieven van deurwaarders, incasso enzo. Daarom is het zo belangrijk om ondersteuning te bieden om je administratie op orde te krijgen.’

Wat zou je als gemeenten idealiter willen bieden?

Zo spoedig als mogelijke schuldhulpverlening en budgetbeheer als de situatie enigszins stabiel is. Gemeente kan bewind aanvragen.

TIPS

- Organiseer dat er schuldenvoorlichting wordt gegeven.
- Biedt ondersteuning om de administratie van de cliënt op orde te krijgen zodat de schuldhulpverlening sneller in gang kan worden gezet.
- De gemeente kan bewind aanvragen in het geval van verkwisting of problematische schulden.

1.6 Zorg en Ondersteuning

Wmo-zorg en -ondersteuning (wijkteams, bemoeizorg etc.)

Zorg en -ondersteuning vanuit de Wmo zal veelal ingezet worden bij de Levensloopcliënten. Zoek naar voorzieningen en aanbieders die toegerust zijn op deze doelgroep. Selecteer bijvoorbeeld bij woonbegeleidingstrajecten een netwerkpartner die een forensisch aanbod heeft.

Maak afspraken met buur-/centrumgemeenten over voorrang op de wachtlijsten van bijvoorbeeld Maatschappelijke Opvang. Denk als tussenoplossing eventueel aan een (eenvoudig) hotel, informeer de wijkagent zodat die een oogje in het zeil kan houden.

In de praktijk blijkt het soms onduidelijk wat een levensloopaanbieder regelt en wat vanuit de Wmo komt. Bijvoorbeeld een forensisch zorgaanbieder moet met de cliënt naar de huisarts om een verwijzing naar de psychiater te regelen. Dat kan soms lang duren.

TIPS

- Geef voorlichting of maak voorlichtingsmateriaal voor de huisartsen zodat ze bekend worden met de Levensloopaanpak. Zodat zij eventueel via een digitaal consult een verwijzing naar de psychiater willen afgeven.
- De gemeente betaalt tijdelijk de kosten van een kliniek als uitstroom naar een woonplek niet binnen redelijke termijn gevonden wordt. Of de gemeente betaalt een bed in de GGZ zodat het vrijgehouden wordt als de patiënt weer uit (kortdurende) detentie komt.

Gemeenten kunnen het protocol medisch noodzakelijk verblijf inzetten. Om te stimuleren dat mensen naar huis of een andere passende plek kunnen met de juiste zorg en ondersteuning als een klinische opname in een ggz-instelling niet langer medisch noodzakelijk is, is samenwerking nodig tussen betrokken netwerkpartners met heldere afspraken over hoe te handelen rondom individuele patiënten, zie: [Werkwijzer Medisch noodzakelijk verblijf ggz \(pdf, 693 kB\)](#). Deze werkwijzer biedt handvatten voor het regelen van een warme overdracht naar het sociaal domein en ambulante geneeskundige zorgverlening van iemand na klinische opname in een ggz-instelling.

Wat zou je als gemeenten idealiter willen bieden?

Aanbod dat aansluit binnen een paar dagen in te zetten.

Tessa Duivenvoorden, casusregisseur gemeente Den Haag:

Casusregisseur regelt de Wmo-indicatie: 'Als casusregisseur ben ik enkele maanden bezig geweest met een band opbouwen met de persoon en zijn vertrouwen te winnen. Dit had veel tijd nodig, aangezien hij veel wantrouwen en achterdocht naar instanties en nieuwe mensen heeft. Na enkele maanden gaf hij aan dat wel weer te willen beginnen met dagbesteding, dit had hij eerder gedaan maar daar moest hij door omstandigheden mee stoppen. Voor deze dagbesteding is een Wmo-indicatie vanuit de gemeente nodig. Op de reguliere manier moet daar een aanvraag voor gedaan worden, moet een Wmo-consulent in gesprek met de aanvrager en moet er een plan opgesteld worden. Bovendien is de wachttijd voor het afgeven van zo'n indicatie erg lang wat het risico oplevert dat de persoon zijn motivatie verliest. Daarnaast was het niet wenselijk om weer een nieuw persoon te introduceren voor de intake, terwijl ik als casusregisseur goed op de hoogte ben van de situatie en de wensen. Zodoende kon ik het plan invullen, was een intakegesprek niet nodig en kon ook de indicatie heel snel worden afgegeven. Door dit maatwerk kon de betrokkene heel snel starten met de dagbesteding.'

(Toeleiding naar) zorgverzekering

Een zorgverzekering is wettelijk verplicht. Gemeenten hebben de mogelijkheid om een gemeentepolis (een collectieve zorgverzekering voor sociale minima) aan te bieden aan deze doelgroep. De collectiviteitskorting (korting op de basisverzekering) is per 1 januari 2023 afgeschaft. Wel blijft het voor gemeenten mogelijk een premiebijdrage aan hun inwoners te geven en kunnen zorgverzekeraars nog een premiekorting geven op de aanvullende verzekering.

Het CAK stuurt een waarschuwingsbrief als iemand niet verzekerd is volgens de Zorgverzekeringswet. Als de persoon na drie maanden nog geen verzekering heeft afgesloten, legt het CAK een boete op van meer dan € 400. Dit kan herhaald worden en het CAK kan een verzekering afsluiten met verplichte premiebetaling door de burger. Zie: [lk heb een brief gekregen dat ik onverzekerd ben](#).

1.7 Sociaal netwerk

Levensloopcliënten hebben vaak geen groot steunend sociaal netwerk. Een netwerk kan ook een belemmerende factor zijn, bijvoorbeeld een crimineel netwerk of vrienden met verslavingsproblematiek. Soms is het wel mogelijk om een steunend sociaal netwerk, bijvoorbeeld naasten zoals ouders, kinderen of broers/zussen te betrekken in de Levenslooppak. Dat is niet gemakkelijk en lukt zeker ook niet altijd.

Voorbeeld:

Op levenslooppak.nl zijn de ervaringen van naasten verfilmd.

Bijlage 2

Randvoorwaarden

2.1 Financiering

Gemeenten ontvangen in principe geen extra middelen voor de Levensloopaanpak. De Levensloopaanpak valt onder de reguliere inzet sociaal domein. Wel zijn er extra middelen voor de versterking van gemeentelijke dienstverlening naar aanleiding van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK). Zie de VNG-ledenbrief van december 2021: [Versterking gemeentelijke dienstverlening naar aanleiding van de POK](#).

De **Zorg- en Veiligheidshuizen** ontvangen (via de 25 centrumgemeenten van de Veiligheidsregio's) middelen voor de versterking van de gecoördineerde aanpak voor mensen met meervoudige problematiek op het grensvlak van zorg en veiligheid. Het gaat daarbij onder meer om mensen met (hoog) risicovol onbegrepen gedrag. De middelen zijn bestemd voor de versterking van de coördinatiefunctie van het Zorg- en Veiligheidshuis en het voeren van procesregie op deze doelgroep. Zie ook hiervoor de VNG-ledenbrief van december 2021: [Versterking gemeentelijke dienstverlening naar aanleiding van de POK](#).

Voor de **Levensloopaanbieders** is er een tijdelijke financiering afgesproken voor de coördinatiefunctie in 2022, deze loopt door in 2023 en 2024: [Tijdelijke financiering - Levensloopaanpak](#).

De tijdelijke oplossing voor de financiering van de patiëntgebonden coördinatiefunctie is een vergoeding met een vast bedrag die geïncludeerd is in de levensloopaanpak, à € 20 per dag. De regeling blijft van kracht totdat er een definitieve oplossing is.

De consultatiefunctie voor de GGZ is per 2024 geregeld in (de inkoop van) de Zorgverzekeringswet, zie de [Brief aan de Tweede Kamer](#).

2.2 Privacy en gegevensdeling

De mensen die in aanmerking komen voor de Levensloopaanpak vallen binnen de criteria voor de Zorg- en Veiligheidshuizen. Het juridisch kader voor de Zorg- en Veiligheidshuizen is vastgelegd in beschreven in het [Handvat gegevensuitwisseling bij samenwerking rond casuïstiek in het zorg- en veiligheidsdomein](#). Op regionaal niveau moet dit worden uitgewerkt in een samenwerkingsconvenant en protocol. De gegevensuitwisseling tussen sociaal, zorg- en OOV/Strafrecht domein in het kader van de Levensloopaanpak valt binnen de reikwijdte van deze afspraken.

Een voorbeeld:

Gemeente Utrecht: De personen die in de levensloopaanpak opgenomen worden, vallen onder dezelfde doelstelling als de doelgroep TopX OGGZ, De doelgroep past hiermee binnen doelbinding van het convenant van het Zorg- en Veiligheidshuis regio Utrecht. Het verschil is dat er in rust verschillende scenario's worden gemaakt om (zoveel als mogelijk) te voorkomen dat het leidt tot acute situaties.

Bijlage 3 Meer lezen

Algemene landelijke producten over de Levenslooppaanpak:

- Voor meer informatie over het landelijke project Levenslooppaanpak (de aanpak, het netwerk, de afspraken, voorbeelden): [Levenslooppaanpak - Zorg en veiligheid voor inwoners](#)
- Voor de eerste landelijke producten (zoals handreikingen) over de Ketenveldnorm voor de levensloopfunctie en beveiligde intensieve zorg: [Continuïteit van zorg - Publicaties en handige documenten \(continuïteitvanzorg.nl\)](#)

Gegevensuitwisseling:

- [Handvat Gegevensuitwisseling bij samenwerking rond casuïstiek in het zorg- en veiligheidsdomein \(pdf, 2,1 kB\)](#)
- [Handreiking gegevensdeling Ketenveldnorm met bijlagen \(pdf, 534 kB\)](#)
- Voor meer informatie over privacy en gegevensdeling in het zorg- en veiligheidsdomein: www.samenvoorzorgenveiligheid.nl
- [Folder van Fivoor over delen van medische gegevens in de Levenslooppaanpak \(pdf, 57 kB\)](#)

Ervaringsdeskundigheid:

- [Ervaringsdeskundigheid bij complexe casuïstiek - Regelhulp - ministerie van VWS](#)

Diverse:

- De website van de diverse forensische zorgaanbieders die de levensloopfunctie aanbieden zoals bijvoorbeeld: [Levenslooppaanpak \(ketenveldnorm\) Fivoor](#), [Levenslooppaanpak Parnassia Groep](#), [Levenslooppaanpak Transfore](#), [Levenslooppaanpak De Rooyse Wissel](#)
- Producten van de Hanzehogeschool Groningen en Innovatiewerkplaats Forensische Multiproblematiek: [Producten | Onderzoek Levenslooppaanpak Noord-Nederland](#)
- Informatie op website van de VNG [Over het Regioteam Zorg & Veiligheid](#)
- Informatie op de website van het [Platform Sociaal Domein](#)
- De pagina Aanpak dakloosheid op website van de VNG: [Aanpak dakloosheid](#)

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

augustus 2023

[vng.nl](https://www.vng.nl)